

Una Església de l'Amazònia en conflicte amb el latifundi i la marginació social

Dg, 10/10/2021 per Josep-Miquel Bausset

[Del santuari estant](#)

Aquest és el títol de la primera carta pastoral del bisbe Pere Casaldàliga, un text que el profeta dels pobres va escriure amb motiu de la seva ordenació episcopal, el 23 d'octubre de 1971. Aquell mateix dia es va distribuir aquesta pastoral, on Casaldàliga donava a conèixer el moment que vivia la Prelatura, la seva situació geogràfica, econòmica i social i on el bisbe, nascut a Balsareny, denunciava les injustícies que patien els 'posseiros', els indis i els peons, causades per les grans empreses que estaven ocupant la regió.

Signada el 10 d'octubre de 1971, avui fa 50 anys, i distribuïda el 23, dia de l'ordenació episcopal de Casaldàliga, primer bisbe de l'Església de Sao Fèlix, aquest text va ser publicat sense peu d'impremta ni editorial, degut a la repressió de la dictadura militar del Brasil i a les represàlies que podria desencadenar la publicació d'aquesta carta pastoral.

Testimoni creïble, i bisbe que visqué amb els pobres i com ells, Casaldàliga, (consagrat pels bisbes Fernando Gómes, de Goiàna, Tomás Balduino de Goiás i Juvenal Roira de Rubiataba), s'enfrontà als terratinents i es va fer solidari de la gent humil del Mato Grosso. El bisbe Pere es va comprometre amb la justícia, conscient, com deia la seva carta pastoral, que "el Vaticà II, Medellín, el Sínode de 1971 i l'Evangelí (abans i sempre), no només coincideixen, sinó que també exigeixen aquesta acció obertament compromesa".

El bisbe Casaldàliga "després de tres anys de missió en aquest nord del Mato Grosso, tractant de descobrir els signes del temps i del lloc, amb altres preveres, religiosos i laics, en la paraula, en el silenci, en el dolor i en la vida del poble", amb motiu de la seva ordenació episcopal, va sentir "la necessitat i el deure de compartir públicament, a nivell nacional i en termes de consciència pública, un

descobriments angoixós i urgent”.

Casaldàliga, fent-se petit es va fer càrrec dels petits i dels últims. Ell somiava una Església més senzilla, més humil i més humana, i amb la seva vida va fer realitat una manera nova de sentir-se i d’entendre l’Església.

Enterrat senzillament el 12 d’agost de l’any passat al cementeri dels indis karajà, al costat d’un gran arbre, a la vora del riu Araguaia, el bisbe Pere és encara avui una veu compromesa en la lluita per la justícia i a favor dels pobres. I és que Pere Casaldàliga va ser un bisbe de combat.

La pastoral del bisbe Casaldàliga, de 45 pàgines, anava seguida de 75 pàgines més de documents, on les víctimes de la dictadura narraven els fets que havien viscut, com amenaces, tortures o xantatges. Com digué anys més tard Casaldàliga, amb aquesta pastoral havia firmat la seva pròpia sentència de mort.

La carta pastoral estructurada en vuit capítols presentava la situació geogràfica de la Prelatura, la panoràmica socio-pastoral, el flagell del latifundi en les diverses parts de la Prelatura, la problemàtica dels posseïdors, dels indis i dels peons, la política social (amb una dura denúncia per part de bisbe a l’adulació als poderosos) i l’actuació a fer per part de les comunitats cristianes.

Sensible als problemes dels pobles perseguits i represaliats, Casaldàliga deia: “Sóc català i això pot significar també una certa experiència de minoria viscuda en carn pròpia”

Enemic de les injustícies, l’estendard del bisbe Pere va ser la defensa dels drets dels indígenes i la denúncia valenta que va fer de l’especulació del govern brasiler a la selva amazònica.

La paraula del bisbe Pere Casaldàliga va ser sempre directa i profètica, lúcida, valenta i clara i per això el bisbe dels pobres és, encara avui, un referent en la lluita per la terra i una veu a favor dels pobles indígenes de l’Amazònia, esclavitzats pel poder tirànic.

Les paraules de Pere Casaldàliga, com ha dit l’exdiputat i periodista David Fernández, eren les d’una “utopia fèrtil” pel seu compromís amb els més pobres del Mato Grosso.

Per altra part, trobo molt encertat el que va escriure (Regió 7, 30 de juny de 2021) Enric Badia, quan deia que el bisbe Pere Casaldàliga “descalç, va poder escriure utopies en una terra que li era nova, Sao Félix do Araguaia, la població on va alçar la seva humil nova casa episcopal de portes sempre obertes”, un lloc que “era el punt de partida de camins utòpics, de les seves causes i les seves lluites, de la seva estreta interpretació evangèlica i de l’estimada teologia de l’alliberament”. Per això Pere Casaldàliga, com deia Enric Badia, “el bisbe amb barret de palla, és avui un personatge indiscutible en la història de la segona meitat del segle XX”. El bisbe Pere, fidel a l’Evangeli, va viure encoratjant la gent i buscant seguidors “per caminar cap a les seves utopies, cap a les utopies compartides, cap a horitzons que podrien ser per a tots, i que com a mínim ho eren per als qui menys tenien”.

Poeta de l’esperança i de l’alliberament, el bisbe Pere, el bisbe dels sense terra, “acollia cada persona amb una tendresa meravellosa els seus problemes i els seus desitjos”, com ha dit Maritxu Ayuso. El contacte amb Casaldàliga va fer que Ayuso

descobris en ell, “un Pere donat als altres, als més empobrits de la terra i a Déu”.

Com ha dit el jesuïta José Ignacio González Faus, el bisbe Pere Casaldàliga ha estat “el Joan de la Creu de l’Amèrica Llatina”, ja que va “unir dos aspectes importants de la Bíblia: la profecia i la poesia” i per això esdevingué profeta dels pobres i poeta de l’alliberament. El fet de viure com Jesús de Natzaret, va fer de Pere Casaldàliga un home “pobre, lliure i profeta”, com ha dit Benjamín Forcano.